



บทที่ 2

แนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย

เหตุผลและหลักการเกี่ยวกับข้อมูล เศรษฐกิจและการค้า

เมื่อพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจ คนทั่วไปมักจะมุ่งประเด็นไปยังเรื่องของภาวะเศรษฐกิจ และเมื่อพูดถึงภาวะเศรษฐกิจ ก็เป็นที่เข้าใจกันว่า กำลังพูดถึงฐานะของหน่วยเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะ เป็นภาวะเศรษฐกิจของบุคคล ครอบครัว บริษัท ห้างร้าน หรือประเทศชาติก็ตาม ครอบครัวใดที่พ่อแม่บ้านสามารถหารายได้มาสู่ครอบครัวได้มาก และเป็นไปโดยสม่ำเสมอ ไม่มีหนี้สินและยังอาจมีเงินเหลือเก็บสะสมไว้ ในกรณีที่เป็นหน่วยธุรกิจหรือบริษัท ถ้าหากมี รายได้สูงกว่ารายจ่ายกิจการมีกำไรตลอดมา ไม่มีหนี้สิน ก็อาจกล่าวได้ว่า หน่วยธุรกิจนั้นมี เศรษฐกิจที่ดีเช่นกัน

สำหรับประเทศ เราวัดได้จากความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ในประเทศ ถ้าประชากรส่วนใหญ่มีงานทำ มีสินค้าและบริการใช้อย่างเพียงพอ ไม่มีปัญหาของ การขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ก็ถือว่าเศรษฐกิจของประเทศนั้นคง

การค้า¹ คือ การประกอบธุรกิจจากการซื้อขายสินค้าและบริการ ซึ่งประกอบด้วย การค้าภายในประเทศ และการค้าต่างประเทศ นอกจากนั้นยังหมายรวมถึง ธุรกิจประเภท ต่าง ๆ ที่สนับสนุนการค้า การดำเนินนโยบายและการบริหารการค้า ในแต่ละประเทศที่มี รูปแบบต่างกันตามลัทธิภาวะเศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังมีประเทศต่าง ๆ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่ระบบเสรีนิยม

การค้าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชีวิต ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของประชาชน รวมตลอดถึงความเจริญก้าวหน้าของ ประเทศโดยส่วนรวม ประเทศไทยมีนโยบายการค้าเสรี ธุรกิจการค้าทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศ ดำเนินการโดยเอกชนเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลจะเข้าควบคุม หรือดำเนินการเฉพาะที่

¹ ประยูร เกลิงศรี การพาณิชย์ของประเทศไทย 2524

จำเป็น ในขณะที่เดียวกันก็ได้ให้การสนับสนุนการค้าของประเทศให้มีขอบเขตกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยได้กำหนดนโยบายการพัฒนาด้านการค้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติทุกฉบับ แต่ละฉบับได้ดำเนินนโยบายสนับสนุนให้มีการแข่งขันกันโดยเสรี ด้านการค้าต่างประเทศ เน้นเรื่อง การส่งเสริมการส่งออก ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับทุกประเทศ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในลัทธิการปกครองและระบบเศรษฐกิจ สนับสนุนนโยบายการค้า เสรีจัดการผูกขาด

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของไทย² ตามที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้สรุปว่า ผลการพัฒนาที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูงและเปิดกว้าง เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น ในช่วงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เศรษฐกิจของประเทศไทยได้ฟื้นตัวและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนฯ ถึงหนึ่งเท่าตัว และนับเป็นอัตรายขยายตัวเฉลี่ยสูงสุด ของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างเศรษฐกิจได้ปรับตัว ในลักษณะที่เปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการค้า ระหว่างประเทศต่อผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มจากร้อยละ 60 ในปี 2529 เป็นร้อยละ 80 ในปี 2534

ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราสูงเช่นนี้ ได้แก่ การขยายตัว ของการส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งขยายตัวสูงกว่าที่ได้ประมาณการไว้ ก่อนข้างมาก นอกจากนั้น ภาวะเศรษฐกิจโลกได้เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลง ในขณะที่ราคาสินค้าเกษตรในตลาด โลก และอัตราการเปลี่ยนแปลงในประเทศอุตสาหกรรมได้ปรับตัวสูงขึ้น ตลอดทั้งความ ได้เปรียบของไทยในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์และอัตราค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงนัก ทำให้ฐานะการแข่งขันของไทยในตลาดโลกอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ จึงทำให้การ ลงทุนและการส่งออกเพิ่มขึ้นมาก

² วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ เดือน มีนาคม-เมษายน 2536

ข้อมูล เศรษฐกิจและการค้า

โดยที่เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 (แผน 7) ได้ระบุถึงความต้องการใช้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการค้า ดังนี้

- (1) ข้อมูลการเงินการคลังและตลาดทุน
- (2) ข้อมูลบริการสื่อสาร การท่องเที่ยว การบินและการขนส่ง
- (3) ข้อมูลการค้า
- (4) ข้อมูลอุตสาหกรรมทั้งเทคโนโลยีและการตลาด
- (5) ข้อมูลการเกษตร
- (6) ข้อมูลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- (7) ข้อมูลสนับสนุนการทำงานภาคราชการ

การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารการค้า ให้มีประสิทธิภาพและ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการค้าของประเทศ โดยมีมาตรการ ดังนี้

- (1) ผลักดันให้มีการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร ให้สามารถนำมาสนับสนุนการวางแผนทางเลือกในระดับนโยบาย สร้างระบบเตือนภัยทางการค้าการพาณิชย์ การตั้งเป้าหมายและโอกาสทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน
- (2) จัดระบบการกระจายข้อมูล ให้มีการนำเข้าข้อมูลไปใช้อย่างแพร่หลายและทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กให้สามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวกรวดเร็ว

นโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงพาณิชย์

1. ด้านการพาณิชย์ระหว่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาวะการณ์ที่มีการกีดกันกับการค้าอย่างรุนแรง

1.1 ส่งเสริมและขจัดอุปสรรคทางด้านการผลิตสินค้าเพื่อการค้าส่งออก ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการให้ตรงตามความต้องการของตลาด

1.2 สนับสนุนการค้าเสรีภายใต้พันธกรณีทางเศรษฐกิจ และการค้าระหว่างประเทศ ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของชาติ โดยคำนึงถึงความพร้อมและขีดความสามารถของประเทศโดยเฉพาะ จะให้ความสำคัญกับการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและอัตราภาษีศุลกากรและ เปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน

1.3 เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าแบบพหุภาคี กับกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น กลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป กลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก กลุ่มประเทศเขตเศรษฐกิจเสรีอเมริกาเหนือ เพื่อขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.4 สนับสนุนความร่วมมือในการเปิดจุดผ่านแดนเพื่อขยายการค้า และการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.5 เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจวิชาการ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

1.6 ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนในการวางแผน และกำหนดยุทธวิธีทางการค้ากับต่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุน

2. ด้านการพาณิชย์ภายในประเทศ มุ่งเน้นบทบาทในการกำกับดูแล ในการค้าภายในประเทศ ดำเนินการไปตามกลไกการตลาดอย่างเป็นธรรม

2.1 รักษาระดับราคาสินค้าเกษตรให้มีเสถียรภาพ และสอดคล้องกับภาวะตลาด ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างเป็นระบบ ทั้งจะมุ่งจัดการเออาร์ดีเอเปรียบเกษตรกรในเรื่องราคา ปริมาณและคุณภาพ

2.2 คຸ້ມครองผู้บริโภคจากผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการผูกขาดตัดทอนและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

2.3 ปรับปรุงระบบข่าวสารข้อมูลการค้าทั้งในด้านการผลิต และการตลาดให้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้บริโภค

2.4 ส่งเสริมระบบการประกันภัย เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศ ให้มีความมั่นคงและเติบโตยิ่งขึ้น พร้อมทั้งกำกับ ดูแลให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันและผู้รับประโยชน์

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

1. เสนอแนะนโยบาย แนวทางและมาตรการทางการค้า ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริม แก้ไขปัญหา และสร้างความเป็นธรรมทางการค้า

2. เสนอแนะนโยบาย ทำที่ กลยุทธ์ และเจรจาการค้าภายใต้ความตกลงพหุภาคี ว่าด้วยการค้าสินค้าและบริการ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าอาเซียนและภูมิภาคอื่น รวมทั้งความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสินค้าโภคภัณฑ์ เพื่อรักษาสีทธิประโยชน์ทางการค้ากับองค์การระหว่างประเทศ กลุ่มการค้าต่าง ๆ

3. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการ และประสานการดำเนินงานของไทย ภายใต้อาณัติของสหประชาชาติว่าด้วยการค้าสินค้าและบริการ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า ในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่น รวมทั้งความตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศ
4. จัดทำดัชนีเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องชี้และประเมินภาวะและ แนวโน้มเศรษฐกิจการค้า
5. เสนอแนะและร่วมจัดทำแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในด้านแผนพัฒนา การพาณิชย์
6. จัดระบบและประมวลผลข้อมูลและสถิติการพาณิชย์ และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง เครื่องมือข้อมูลของกระทรวงและศูนย์ข้อมูลของกรม
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่ กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การดำเนินงานในปัจจุบัน

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ เป็นกรมวิชาการที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามที่กล่าวข้างต้น โดยมีศูนย์สถิติการพาณิชย์ เป็นหน่วยงานศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการค้าของ กรมฯ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง เครื่องมือข้อมูลของกระทรวง มีหน้าที่จัดระบบและ ประมวลผลข้อมูลสถิติการพาณิชย์ โดยจัดหาและรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและการค้าของไทย ของต่างประเทศ รวมทั้งบริการเผยแพร่ข้อมูลให้กับกองต่าง ๆ ภายในกรม และหน่วยงาน ภายนอก

ปัจจุบันนี้ ข้อมูลการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ดำเนินการประมวลผล จะรับมาจาก กรมศุลกากรในรูปแบบของเทป ทุก ๆ เดือน ซึ่งข้อมูลที่กรมฯ ได้รับจะล่าช้ากว่าเดือนปัจจุบัน ประมาณ 2 เดือน คือ เป็นข้อมูลของเดือนก่อนหน้า และข้อมูลรายชื่อผู้ประกอบการนำเข้า และส่งออกสินค้าจากกรมสรรพากร โดยจะนำมาจัดเก็บรวบรวมไว้เป็นแฟ้มข้อมูลชุดต่าง ๆ ตาม ลักษณะการใช้งาน เก็บข้อมูลไว้บนสื่อในรูปแบบแม่เหล็ก จานแม่เหล็ก และแผ่นแม่เหล็ก และ จะนำมาประมวลผลจัดทำรายงานข้อมูลสถิติการนำเข้าและส่งออกสินค้า จำแนกตามหมวด กลุ่ม และรายสินค้า จำแนกตามกลุ่มประเทศ และรายประเทศ ให้กับหน่วยงานภายในกรมฯ และ ภายนอกกรมฯ ที่เป็นหน่วยงานราชการและ เอกชนและผู้สนใจทั่วไป

การดำเนินการกับข้อมูลการนำเข้าและส่งออกสินค้า เมื่อได้รับข้อมูลจากกรมศุลกากร แล้ว จะมีกระบวนการประมวลผลหลักอยู่ 2 ส่วน คือ การจัดเตรียมข้อมูล และการจัดทำ รายงาน

1. การจัดเตรียมข้อมูล จะนำข้อมูลการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าในแต่ละเดือนมาประมวลผล 7 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) ปรับปรุงรูปแบบแฟ้มข้อมูลให้สอดคล้องกับการจัดทำรายงาน
- (2) จัดเก็บข้อมูลที่เป็นรายชื่อผู้ประกอบการ รายชื่อประเทศคู่ค้า และรายชื่อรายการสินค้า โดยจะมีการปรับปรุงข้อมูลในแฟ้มข้อมูลเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง
- (3) ตรวจสอบข้อมูล เมื่อรับข้อมูลในแต่ละเดือน จะนำข้อมูลมาเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ในส่วนที่เกี่ยวกับยอดรวมการนำเข้าหรือส่งออกสินค้า ว่าตรงกับยอดรวมบนฉลากหน้าเทปหรือไม่ พร้อมกับตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับรหัสสินค้า รหัสประเทศ รหัสหน่วย ปริมาณสินค้า รายการข้อมูลที่เป็นตัวเลขและตัวอักษร
- (4) แก้ไขปรับปรุงข้อมูลที่พบข้อผิดพลาดในขั้นตอนที่ 3 ให้ถูกต้อง
- (5) จัดเรียงลำดับสินค้าจำแนกตามกลุ่มประเทศ และรายประเทศ
- (6) จัดเรียงลำดับประเทศจำแนกตามหมวด กลุ่มสินค้า และรายสินค้า
- (7) จัดเตรียมข้อมูลตามลักษณะการใช้งานเพื่อจัดทำรายงาน

2. การจัดทำรายงาน เมื่อจัดเตรียมข้อมูลจำแนกตามหมวด กลุ่ม และรายสินค้าหรือจำแนกตามกลุ่มประเทศ และรายประเทศ และเข้าสู่กระบวนการในการจัดทำรายงานตามที่ได้จัดเตรียมข้อมูลไว้ เพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ

จากกระบวนการดังกล่าว การจัดเตรียมข้อมูลเพื่อประมวลผล และจัดทำรายงานแฟ้มข้อมูลหลักจะถูกแบ่งออกเป็นแฟ้มข้อมูลย่อย ๆ มากมายตามที่ได้รายงานไว้ในบทที่ 1 ทำให้มีการจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน เกิดความสับสนในการนำแฟ้มข้อมูลมาประมวลผล การประมวลผลตามลักษณะการใช้งาน มีหลายขั้นตอนต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก ซึ่งผู้ใช้ข้อมูลจะมีความต้องการรายงานและการสอบถามข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ บางครั้งความต้องการใช้ข้อมูลจะมีรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากที่ทำอยู่ ทำให้เจ้าหน้าที่ด้านเทคนิค ต้องจัดเตรียมข้อมูล และโปรแกรมประมวลผลจัดทำรายงานใหม่ทุกครั้ง เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของแฟ้มข้อมูลการนำเข้าและส่งออกสินค้า ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งของข้อมูลอันเนื่องจากข้อมูลฯ ต้นฉบับมีการเปลี่ยนแปลง แต่แฟ้มข้อมูลย่อยไม่ได้เปลี่ยนแปลงตาม

จากการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำหลักการของฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์มาพัฒนาการจัดสร้างฐานข้อมูลการนำเข้าและส่งออกสินค้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดเก็บข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลกลาง ข้อมูลจะไม่มีการจัดเก็บซ้ำซ้อน และเป็นการลดขั้นตอนด้านการจัดทำโปรแกรมโดยผู้ใช้ข้อมูล สามารถค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูลได้ทันทีด้วยภาษาฐานข้อมูล เช่น SQL ซึ่งเป็นภาษาที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย และใช้เขียนโปรแกรมในการเรียกดูข้อมูลในตารางหนึ่ง

หรือหลายตาราง ได้โดยสะดวกรวดเร็ว ผู้ใช้ที่มีความชำนาญสามารถใช้ภาษาฐานข้อมูลตอบคำถามที่เกิดขึ้น ได้ในขณะใดขณะหนึ่ง อันเกี่ยวข้องกับข้อมูลในฐานข้อมูลได้ทันทีโดยไม่ต้องเขียนโปรแกรมในภาษาอื่น เช่น โคบอล ซี หรือ ปาสคาล ซึ่งใช้เวลามากกว่ามากและไม่ทันต่อความต้องการใช้ข้อมูล

จากการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอนระบบงานปัจจุบัน ความต้องการใช้ข้อมูลและการนำเสนอรูปแบบรายงานต่าง ๆ ที่ใช้ภายในหน่วยงานและที่เผยแพร่ ตลอดจนการสอบถามข้อมูลทางจอภาพของผู้ใช้ข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานของระบบดังกล่าว (ดูรายละเอียดในรูป 2.1-2.4)



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

